

לב

כל הולך על גחון (יא, מב)

"זה נחש. ולשון גחון – שחייה, שהולך שח ונופל על מעיו" (רש"י)

מדברי רש"י מובן, שהוא אינו מפרש את המלים "הולך על גחון" בפירושו המקובל – "הולך על בטנו" (וכפי שترגם אונקלוס – "כל דמהליך על מעוהי"), אלא במובן של הליכה כפופה - הנחש מתחיל להתקדם כשחלק מגופו מורם מעל לקרקע וראשו כפוף, ורק לאחר-מכן הוא "נופל על מעיו"¹¹⁶.

ויש לומר, שבכך שהתורה מגדירה (לדעת רש"י) את הנחש בצורה זו – "הולך שח ונופל על מעיו" – ישנה הוראה בעבודת הבורא:

ידועים דברי חז"ל¹¹⁷: "כך אומנותו של יצר הרע – היום אומר לו 'עשה כך' ולמחר אומר לו 'עשה כך', עד שאומר לו 'לך עבוד עבודה זרה'".

וזהו הרמז בדרך הליכתו של הנחש (המהווה סמל ליצר הרע¹¹⁸):

בתחילת הליכתו – הנחש אינו הולך עדיין על בטנו, כלומר: הוא אינו מנסה עדיין לגרום ישירות לכך שהאדם יהיה שקוע כל-כולו בארץ ובחומריותה;

בשלב זה הוא מסתפק בכך שהוא "הולך שח", כשראשו כפוף ומוטה כלפי הקרקע - כלומר: הוא מסתפק בכך שהאדם לא יישא עיניו למרום, אלא יפנה מעט את ראשו כלפי הארץ.

116. ויש לבאר בטעמו – בדרך הפשט: לא נמצא עוד במקרא שגחון פירושו מעיים, מה שאין כן שיהיה לשון שחייה מצינו לו חבר במקרא (מיכה ד, י) "חולי וגחיי", וכפירושו רש"י שם "כרעי ושחי" (ומביא דוגמא) "על גחונך", וכן בלשון משנה (תוספתא מועד-קטן פ"א ה"ד) "כותל הגוחה לרשות הרבים". וגם בלשון ארמי (גמרא) מצינו "גחין ותלחוש" (בבא-מציעא נט, א. ועל דרך זה בכמה מקומות).

117. שבת קה, ב.

118. זוהר ח"א לה, ב.

אך בסופו של דבר הוא "נופל על מעיו" – ההתכופפות הקלה כלפי מטה מביאה בסופו של דבר לידי נפילה גמורה.

הדרך להילחם במגמה זו היא, איפוא, ההקפדה על קיום ההוראה "שאו מרום עיניכם"¹¹⁹ – התרכזות בעניינים עליונים ורוחניים, שתמנע את ההתכופפות והנפילה שבסופה.

(לקוטי שיחות ח"י ע' 122 ואילך)

אוצר החכמה

אוצר החכמה

לג

כל הולך על גַּחוֹן (יא, מב)

"זה נחש" (רש"י)

המלה "גחון" כתובה ב"ו" רבתי" – אות ו' גדולה, שחלקה העליון בולט מעל לשורת הכתב, וחלקה התחתון בולט מתחתיה.

ויש לפרש את משמעות הדבר ברוחניות¹²⁰:

על הפסוק¹²¹ "גם אויביו ישלים אתו" אמרו חז"ל¹²²: "זה הנחש", כלומר שלעתיד לבוא ישרור שלום בין האדם ובין הנחש.

הדרך לעשיית שלום עם הנחש – היא על-ידי גילוי שורשו העליון של הנחש, בחינת הנחש שבקדושה. וכפי שמצינו¹²³ בעניין "נחש הנחושת", שהדרך לריפוי פגיעתו של הנחש היתה על-ידי ההבטה לעבר "נחש

119. ישעי' מ, כו.

120. ראה גם חידושי אגדות מהרש"א קידושין ל, א. אור התורה פרשתנו ע' רמב ואילך. ועוד.

121. משלי טז, ז.

122. ירושלמי תרומות פ"ח ה"ג. בראשית רבה תחילת פנ"ד.

123. חוקת כא, ט.

הנחושת" – בחינת הנחש שבקדושה¹²⁴ (כמאמר חז"ל¹²⁵ "בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה .. היו מתרפאין").

וזוהו הרמז שבאות "ו' רבתי" שבמלה "גחון" – המשמשת לחיבור בחינת הנחש שבקדושה¹²⁶ (החלק הבולט מעל לשורה) עם הנחש התחתון (החלק הבולט מתחת לשורה)¹²⁷.

(לקוטי שיחות ח"י"ז ע' 123)

[אוצר החכמה](#)

לד

כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדְּשֶׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי .. כִּי אֲנִי ה' הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיֵּת לָכֶם לְאֱלֹהִים וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי (יא, מד-מה)

"כי אני ה' אלוקיכם – כשם שאני קדוש, שאני ה' אלוקיכם, כך 'והתקדשתם' – קדשו את עצמכם למטה. והייתם קדושים – לפי שאני אקדש אתכם למעלה ולעולם הבא. כי אני ה' המעלה אתכם – על-מנת שתקבלו מצוותי העליתי אתכם" (רש"י)

צריך ביאור:

(א) מדוע חוזר הכתוב על אותו עניין ("כי אני ה' .. והייתם קדושים כי קדוש אני") פעמיים, ובשני פסוקים רצופים?

(ב) מה פשר השינויים בין שני הפסוקים: (א) בפסוק הראשון – "כי

124. ראה לקוטי תורה פרשת חוקת (סב, ב).

125. ראש-השנה כט, א – הובא בפרש"י חוקת כא, ח.

126. ולהעיר ש"משיח" בגימטריא "נחש".

127. חיבור זה נעשה בכח התורה; ואכן, אות זו של "ו' רבתי" שבפסוק כאן מדגישה במיוחד את כח התורה, בהיותה האות שנמצאת בדיוק באמצע התורה - "חציין של אותיות של ספר תורה" (קידושין ל, א).